

על הזכרת קאנט ב„חיי אדם“

האביד דפטרקוב, ר' שמואל זינגויל ור' טוביה כ"ץ מויצ' בוילנא, ר' שלמה הכהן מויצ' בוילנא ור' שמואל מוהליבר האביד דבאליסטוק. אחרי הקדמתו של ר"א דאנציג להוצאה השניה באה גם הזהרתו שלא ירים איש את ידו להדפיס חיבורי חיי אדם ונשנות אדם וכן חיבורי חכמ"א ובי"א [חכמת אדם זבינת אדם] רק דחיקא ברשותי או ברשות בני, ודחיקא מחיבורי שיהא מוגהים מכתובת ידי ממש. ולדי ההנהרה — הרשאה מר' אברהם דאנציג, נכד המתבר, למחבר „תוספות חיים“, להדפסת הספר „חיי אדם“ עם הסופותיו. בהרשאה כתוב: „מכתב גלוי להיות לראי ביד הרב ר' משולם בעל המחבר ספר תוספות חיים על הספר חיי אדם של חקני הרב האון הצדיק מר' אברהם דאנציג וללהיה, אשר אנכי מיוצאי חלציו, ולראי באתי עדיה יום א' ד' אייר תרמ"א, אברהם ברי"ח [כר' חייא] דאנציג. ואחר כתב ההרשאה באה ועדות זו: „בפני חתם ר' אברהם ברי"ח הר"ל על כתב דנא, נאום ישראל איסודין מ"ץ פה קהל חילנא“.

למראה עיני היתה גם מהדורה מאוחרת של „חיי אדם“ עם „תוספות חיים“, הוצאת בית אסתר הספרים של ר' יהודה ליב מורנגשטרן, ובה הובאה הפיסקא במלואה. מהדורה (וארשה, תש"ד), מהדורתה צילום, היא מבולבלת, מעבר לשער: עמוד מ"חיי אדם“, כלל נ"ג דין הושענא רבה ושמיני עצרת, תסורות הזהרת מחבר „חיי אדם“ והרשאת ר' אברהם דאנציג, נכד המתבר, להדפסת „חיי אדם“ עם „תוספות חיים“, אשר במהדורה הראשונה, ובמקומן בא לוח ראשי תבות מפוסקים ושאלות ותשובות שבאו ב„תוספות חיים“, בשינוי לשון ממהדורת תרמ"א. השם שם: „לוח ראשי תבות מקצת פוסקים ושונ"ת“.

ביבליוגראף

הפיסקא שמצא הרב דוד שלמה שפירא ב„חיי אדם“ לר' אברהם דאנציג מהדורת 1904 (בלחית פירוש „תוספות חיים“), שבה הובאו מזכרי קאנט, והעיר על זה ב„הדואר“ שנה מ"ז, גליון מ', היא לא הוספה מאוחרת, כי אם נמצאת בשתי המהדורות הראשונות של „חיי אדם“ שיצאו על-ידי המחבר. אין המהדורה הראשונה משנת תק"ע עתה לפני, אבל במהדורה השניה (הוראנא ווילנא, תקע"ט), נמצאת פיסקא זו, בשינוי קל, כפי שהביא הרד"ש שפירא בהערותו. גם במהדורה ג', שנדפסה ארבע שנים אחרי פטירת המתבר (ווילנא והוראנא, תקפ"ה), איננה לפני, אבל במהדורה ד' (שם, תקפ"ט), כבר הושמטה פסקא זו. אולי נעשתה ההשמטה בידי ר' ישראל בקי ר' אליעזר מ"ץ בוילנא, שטפל בספר „חיי אדם“ שנדפס אחר מות המתבר, הגיה את הטעויות בדפוסים הראשונים והכניס כמה תוספות ותיקונים שעשה ר' אברהם דאנציג, כפי שביאר בהקדמתו. אולם הוא גם עזר למחבר בהדפסת הספר בשנת תקע"ט והוא גם מחבר „לוח הסימנים על פי סדר השולחן ערוך“, שנדפס באותה מהדורה. ואם ההשמטה נעשתה על ידו במהדורה השלישית או הרביעית, איך לא העיר את המחבר על פיסקא זו. וההשמטה היא גם במהדורת ווילנא, תר"א. במהדורת פרסבורג, תר"ה, שנדפסה בלי הקדמת המחבר ואזהרתו לבלי להדפיס את חיבוריו בטעויות „וחסר ויתיר וחילוף“, לא חלה השמטה בפיסקא זו.

התוספות „תוספות חיים“ הן לר' משולם פינקלשטיין בווארשא. בפעם הראשונה נדפס „חיי אדם“ עם תוספות אלו בווארשה תרמ"ה, בהשמטת הפיסקא. טופס „חיי אדם“ עם התוספות „תוספות חיים“ אשר לפני, הוא חסר שער, אבל בסוף הקדמתה תתום שם המחבר: „הק' משולם בלא"א מר' ר' שלמה שליט"א פינקלשטיין מפ"ק האסט